

*Проїосинђел Теофан Мунїеану,
иїуман Скиїа Свейїої Силуана Аїїонскої,
Караи-Северин, Румунија*

ДУХОВНИ ИЗАЗОВИ У ОСНИВАЊУ НОВИХ ОПШТЕЖИТЕЉНИХ МОНАШКИХ ЗАЈЕДНИЦА

*Земља више не рађа монахе.
Људи нису више по њрироди
склони монашком живоїју.*

Преподобни Софроније Сахаров

Постојање манастира у наше време сведочи да је немогуће могуће – деловањем љубави Божије према човеку, оне љубави која *не ѡресїаје*¹. Са несусталом чежњом према човеку, Господ је спреман да се спусти до свог страдалног створења и припреми му место – како на земљи, тако и на небу – место спасења, на коме ће човек проживљавати не носталгију за изгубљеним Рајем, већ истинско сједињење са својим Творцем: *Идем да вам ѡприїремим месїо /.../ да їде сам ја, дугеїше и ви.*²

Након човековог бекства од Његовог лица, живи и човекољубиви Бог не повлачи се као увређен у потпуну недоступност, већ остаје уз човека и непрестано тражи онога који Њега непрестано одбацује. Преузима одговорност за несрећу свог створења и не умара се,

1 1. Кор. 13, 8.

2 Јн. 14, 2–3.

стрпљиво чекајући да се оно врати и одазове на Његов позив у бесмртност, који му Он неуморно упућује још од кад га је створио, од тренутка када га је из небића привео у биће. „Узалуд бежиш од Бога, не можеш се сакрити. Он те, истина, неће гонити али ће те чекати. Но Он те неће чекати само на месту где си Га ти оставио; Он ће те чекати на свим стазама и раскршћима света.”³

Он продужава своје стваралачко дело и уместо рајског врта, неприступачног после пада – када је пламени мач затворио његове двери, да зло не би постало бесмртно – палом човеку нуди луку спасења, Цркву. Присуство Цркве у свету одражава Божије присуство у свету. У Божанској Литургији, Он стоји пред нама, открива нам се, раздељује нам себе, дарујући нам непосредан, неограничен приступ Његовом вечном животу.

Најузвишенија слика живота коју је Бог понудио човеку, оличена је у монаштву. По речима Светог Софронија Сахарова, у простоти и смирењу, без икаквог театралног сјаја, пошто се одрекао свега у свету и себе самог, монах одабира Бога и живот у Њему као своје главно дело. На тај начин, изаткива се величанствено чудо: свако, макар и најмање дело у монаховом свакодневном животу постаје Литургија, а Литургија – заједница са Богом, небо на земљи – постаје центар његовог живота.

Монаштво је „амин” које створење говори своме Створитељу, оно је „успокојење” Бога и обнављање човека, остварење замисли које је Бог имао о човеку пре стварања света. То је анђелски живот. Монаштво је толико туђе свему што чини овај свет и ову земљу, да је кроз векове

3 Свети Николај Велимировић, *Мисли о добру и злу* (Београд: Епархија рашко-призренска, 2004), 41.

било врло мало оних који су успели да га остваре, заволе, заживе и предају га другима као велику тајну, велико дело и милост Божију према човеку. Монаштво представља све оно најлепше за човека, али и све што је највише туђе његовом палом стању.

Монаштво стоји у вези са великим аскетским достигнућима Отаца, који су благодаћу Божијом превазишли границе природе, ради заједнице са суштинским, божанским животом. Монах даје крв и прима Духа. Човеку је немогуће да живи хришћански. Он може само хришћански умрети⁴ – то је догма и темељ његовог живота. Монах увиђа да једино Крст Христов може премостити провалију која зјапи између човека и Бога. Он воли Крст, целива га и проживљава трагедију света јер, будући рођен у околностима пада, у себи носи крв којом тече грех. Међутим, он жели да измени и крв и дух који њиме владају од рођења, те да у његовим венама тече крв Христова, а не палог Адама.⁵

Од Адамовог пада до данас, историја човечанства не представља ништа друго до све дубљи неморал, деградацију људске душе – њену расцепканост и подељеност, како изнутра тако и споља. Заједно са свим гресима и безакоњима које је кроз време чинио, човек је, а не Бог, драговољно предао сатани власт над овим светом и допустио непријатељској сили да осваја све више и више простора у његовој души.⁶

Чак ни оно једино ново што се догодило под сунцем – очовечење Сина Божијег, није одвратило човечанство

4 Архим. Σωφρόνιος Σαχάρωφ, *Πνευματικές συμβουλές*, τόμος 2^{ος}, εκδ. Accent Print, Suceava, 2013, 40.

5 *Исѣно*, 46–47.

6 Архим. Ζαχαρίας Ζάχαρου, *Ψυχία για τους μοναχούς*, εκδ. „Νικόδημος ο Καλλιγράφος”, Ιερά Μονή Πούτνα, 2013, 116.

од његовог суноврата у потпуно одступништво. Отров греха постепено је заражавао све нивое људског живота: не само да је тело пало, него се и човеков ум помрачио, а срце му се скаменило. Пало човечанство је све што је греховно и туђе Богу прогласило саставним делом људске природе, да би га касније фаворизовало, у име наводног духа толеранције и равноправности, промовишући га као вредност новог доба.

Векови и векови греха отварају су све већу провалију између човека и Бога.⁷ Страхоте које је човек починио у 20. веку – светски ратови, бољшевичка револуција – запечатали су ово отуђење, убрзавајући приближавање краја времена. Човек је отворено устао против Бога, Који се својим промислом стара о њему, објавио своју привидну аутономију, прогласио себе мерилом свих ствари и успоставио ново постхришћанско доба, доба антихриста, „царство човеково”, пошто се претходно одрекао Царства Божијег. Анализирјући савремено друштво почетком 60-их, јеромонах Серафим Роуз дошао је до закључка да се десило оно неизбежно: Бог је умро. У човековој души, Бог је умро. Човек је свесно желео Божију смрт; она му је омогућила да неко други постане његов бог.⁸ Дух сатане крунисао је дух овога света, дух овога века.

Пошто је прогнан из душе и живота човековог, Бог у својој свемоћи и савршеном смирењу ипак није напустио човека, већ се повукао код врата његовог срца, ненаметљиво чекајући погодан тренутак да му се открије и да га спасе.

Према томе, прави проблем у оснивању манастира данас проистиче из чињенице да се у човеку, урођеном у

7 *Исѿо*, 125.

8 Јером. Σεραφεΐμ Ρόουζ, *Ο μηδενισμός και η θεία αποκάλυψη στην καρδιά του ανθρώπου*, εκδ. Αναστασία 1997, 69–70.

грех, угасила чежња за светошћу; угасила се његова жеља да збаци са себе одећу слабости и трулежности пале природе, како би могао себе да изгради и препороди као човека Божијег, кроз безусловно предавање божанској вољи.

Данас ни ми монаси, чак ни на нивоу обичне интуиције немамо свест о томе шта је то аутентично монаштво. Живећи у знаку релативизма и попустљивости, читав наш живот, од почетка до краја, постао је један компромис. Синови данашњег друштва, захваћени гангреном антихришћанских схватања до самих дубина њиховог бића, по инерцији узимају опуштеност за опште правило живота, мимо и изнад свега онога што би требало да чини човека који монашким животом следи Господа.

Како се у данашње време јаз између монашког и световног живота све више продубљује, требало би да монаштво, као искорењено из свега земаљског, остане наша звезда Северњача, наш координантни систем и циљ хришћанског подвижничког живота. У противном, ако заборавимо какви бисмо требали да будемо, живот ће нам се претворити у сталну клизавицу и сасвим ћемо се изгубити. Нажалост, дух времена оскврнавио је чак и монашки живот, будући да су монаси људи рођени и одрасли у овоме свету. „Иако је циљ монаштва изван света, оно се ипак налази у свету и његово стање не може одражавати ништа друго до савремено стање овог света”⁹, говорио је јеромонах Серафим Роуз.

Размотрићемо у наставку главне патологије савременог монаштва, без претензије да их исцрпно набрајамо.

Отуђење од Бога је болест од које човечанство пати још од Адамовог пада, у сваком новом поколењу се

9 Јером. Δαμασκηνός, *Βίος και έργα του Πατρός Σεραφείμ Ρόουζ*, εκδ. Σοφία, Βουκουρέστι, 2005, 506.

погоршава и поприма нове манифестације, у складу са страстима актуелног времена, које ћемо у наставку покушати да назначимо.

Порекло из проблематичних породица, одрастање у атмосфери без љубави и хармоније међу родитељима, утичу на то да кандидат за монаштво током првог периода живота у манастиру сву ону ускраћеност, обесхрабреност и неповерење које је стекао у свом несрећном детињству, пројектује на игумана односно игуманију.

Архимандрит Симеон Крајопулос смело се дотиче психолошких проблема савременог хришћанина и разликује их од духовних проблема, сматрајући да неприхватање одговорности и нелечење ових унутрашњих комплекса представљају озбиљну сметњу у његовим односима са ближњима и са Богом. Прихватајући становиште психолога, он говори о три нивоа човековог душевног стања: 1) свесно, које заузима једну десетину човека и обухвата све што он разуме, осећа и над чим има контролу; 2) подсвесно, које чини три десетине човека, док он има само нејасну представу о томе шта се у њему дешава; 3) несвесно, које заузима шест десетина и личи на мрачни подрум, човеку потпуно непознат; то је складиште унутрашњих кретања која су у сталном сукобу, са тенденцијом да се међусобно потру. Нажалост, ове човекове дубине су ипак активне, иако му нису познате, и најчешће оне владају и управљају њиме, а не обрнуто. Оне у највећој мери предодређују шта ће човек пројавити и изабрати. Онај ко одабира монаштво и коме је циљ ништа мање него да досегне до Бога, мора се суочити са својим унутрашњим светом, да продре што је дубље могуће у сопствену душу, како би му онај њен непознати део једног дана постао познат, те да се све више и више напаја благодаћу Божијом, да се крсти

у благодати Божијој и освети њоме. Због тога, препоро-
ђеног човека више не притискају и не покрећу његова
унутрашња несвесна стања.¹⁰ Он више нема несвесно,
већ је „притиснут” и покренут увек са пуним самопо-
знањем; другим речима, зна шта чини и шта тражи. У
крајњој инстанци, човека „притиска” и покреће благодат
Божија, која је прожела читаво његово биће, нападајући
му душу до самих дубина.¹¹

Готово сви данашњи кандидати за монаштво долазе
из породица у којима нису делили живот са више браће
и сестара. Статистички гледано, велика већина њихових
породица има једно или двоје деце, ретко троје, а изу-
зетно ретко четворо или више. У таквим околностима,
неко ко у родитељској кући није имао браћу и сестре
током формирања свог карактера, тешко ће се прила-
годити начину животу у коме ће морати да дели читав
живот са другом, многобројном браћом и сестрама.

Из тог разлога, Преподобни Софроније Сахаров,
увиђајући крајњу немоћ данашњих нараштаја да испуне
узвишени позив који нам је Господ упутио: *Да сви једно
буду*¹² као што су једно Отац и Син, каже да се поку-
шај монашке заједнице да живи једним срцем, једном
вољом и једном љубављу, као један човек, може сма-
трати почетком пута ка стицању божанског уподобљења.
Када очувамо сва монашка начела и покушавамо да их
усадимо у свој живот и своје срце, тај опит – да волимо
макар своју породицу (заједницу) као сопствени живот
– у нама ће изградити настројење да од сада па надаље

10 Архц. Συμεών Κραγιόπουλος, *Γνωρίζεις τον εαυτό σου*, Βυζαντινός
Εκδοτικός Οίκος, Βουκουρέστι, 2008, 22.

11 *Исѣо*.

12 Јн. 17, 21.

будемо причасници бескрајне благодати Божије.¹³ Дуго-трпљење које показујемо према карактеру сваког члана заједнице постепено се претвара у саосећање, а потом и у истинску љубав, чији су карактеристични знаци радост и задовољство што видимо друге у већој слави од нас. Слава наше браће постаје за нас извор дубоког мира и радости. Таква љубав уклања сваку сенку надметања и остаје заувек чиста.¹⁴

Начин на који савремено друштво, у коме се интензивно негују конзумеризам, сексуалност, егоизам, лажно самоистицање и самоувереност, гледа на васпитање својих чланова представља озбиљну препреку за ступање у монаштво. Он проузрокује ужасне деформације човековог карактера, које се тешко дају излечити без учитеља искусног у погледу душевних болести, као и огромног труда самог кандидата за монаштво.

„Распуштени млади људи, задовољни собом, егоисти, који у данашње време чине већину оних који приступају монаштву, не могу а да са собом не носе и бреме понашања и навика, које све одреда могу само наудити монашком окружењу. Па ипак, то бреме може се умањити тешким и свесним подвигом; у супротном, без упорне борбе, такви млади људи могу постати окупатори чак и најбоље организованих манастира.”¹⁵

После скоро читавог века од када је отац Серафим Роуз изнео оваква уверења, у вези са хришћанством пресађеним

13 Αρχιμ. Σωφρόνιος Σαχάρωφ, *Πνευματικές συμβουλές, ενθ. ανωτ., τόμος 1^{ος}*, εκδ. Reintregirea, Alba-Iulia, 2004, σελ. 101.

14 Αρχιμ. Σωφρόνιος Σαχάρωφ, *Το μυστήριο της χριστιανικής ζωής*, εκδ. Accent Print, Suceava, 2014, 220.

15 Ιερομ. Δαμασκηνός, *Βίος και έργα του Πατρός Σεραφείμ Ρόουζ*, εκδ. Σοφία, Βουκουρέστι, 2005, 506.

на америчко тле, почели смо и ми, хришћани Источне Европе, да све јаче осећамо ту реалност: јаз између телесног и духовног човека.

Свети владика Николај Велимировић говорио је: „Питао чулног човека: ’Ко си ти?’ А он одговара: ’Ја сам ја’ – и мисли на своје тело.”¹⁶ Телесни човек управља се *по њелу*¹⁷ – дакле, руковођен је импулсима природе, тражећи задовољство у земаљском: у јелу и пићу, материјалној добити, похвалама од људи и „делима тела”¹⁸, којих је данас више него икада: гордост, неблагодарност, непослушност, похота телесна и похота очију, штеђење себе, представљање себе као жртве, властољубље и жеља да се влада другима ради манипулације њима, дакле – застрашујући недостатак љубави, снажан такмичарски дух и интензивна борба за преживљавање.¹⁹ Свети Николај наставља: „Питао духовног човека ’Ко си ти?’ А он одговара: ’Има неко у дну душе моје; пружим руке да га дохватим, но видим да би ми за то требале руке дуже од васионе. Питај њега ко сам ја.”²⁰

Духован човек живи Духом Светим. Њега не заводе дух овога света или људски критеријуми, већ постојано следи пут вере, трудећи се да чини свако добро. Крст постаје његов кључ Раја, јер убија самољубље, које је извор сваког зла у свету. Мржња према себи постаје за њега драгоцени плод који води ка умртвљењу, одбацивању свог егоистичног „ја” и облачењу у Христа,

16 Свети Николај Велимировић, *Мисли о добру и злу*, 46.

17 Рим. 8, 12.

18 Према: Гал. 5, 19–21.

19 Αρχιμ. Ζαχαρίας Ζάχαρου, *Ψυχία για τους μοναχούς*, εκδ. „Νικόδημος ο Καλλιγράφος”, Ιερά Μονή Πούτνα, 2013, 117.

20 Свети Николај Велимировић, *Мисли о добру и злу*, 46.

Владара истинског живота.²¹ За њега права снага лежи у смирењу и жртвеној љубави према Богу, који постају темељ његовог живота.

Духован човек је онај ко открива простор срца и његову ризницу, сáмо Царство небеско. Њему тешко пада да се бави било чиме што је везано за живот овог века и волео би да се никада не удаљи од сусрета са Господом. Оно што за телесног човека представља мучење, принуђавање и обавезу, самоодрицање и подвиг – човек који је пронашао простор свог срца и са жаром отпочео дело покајања, све то испуњава на најприроднији могући начин.

Духовни живот је живот који Дух Свети дели разумним бићима – анђелима и људима. Према томе, то није наш властити живот. Човек не може живети духовним животом, осим у мери у којој му он буде дат Духом Светим. Све што може учинити у Духу Светоме, уз Његову помоћ и Његову потпору, јесте да се дугогодишњим трудом припреми да постане сасуд духовног живота, да буде попут музичког инструмента који покушава да се наштима – а то штимање одвија се по науци Духа Светог. Једно је инструмент, а друго је онај који свира на њему, стварајући музику. Монаси су инструменти који се стављају на потпуно располагање вољи Господњој, да Он на струнама њихових душа свира музику коју ће за свакога искомпонovati, у склопу те велике симфоније која се зове историја. Монаси треба да буду инструменти које ће Господ наћи на свом месту кад год Му затребају, али не прашњавае и раштимане, него на њиховом посебно одређеном месту. Управо су манастири та посебна места где стоје инструменти.

21 Αρχιμ. Ζαχαρίας Ζάχαρου, *Ψυχία για τους μοναχούς*, εκδ. „Νικόδημος ο Καλλιγράφος”, Ιερά Μονή Πούτνα, 2013, 127–130.

Да би човек достигао ову меру, да би победио беду своје пале природе и привукао благодат, треба током целог живота, почев од малих ствари, да показује Господу да је веран, чврст, да има самоодрицање и љубав према свом ближњем, служећи другима у потпуном самоиспражњењу, из љубави, радосно, ревносно и трезвено.

Требало би да монаштво буде елита Цркве. Овој аутентичној академији – како је Свети Силуан називао смирење, науку над наукама – или боље рећи јединој правој академији, требало би да имају приступ најблагороднији карактери, како у моралном тако и у интелектуалном погледу. Истина је да Бог бира луде овога света, слабе, неплемените, понижене, ништавне, да уништи оно што јесте, *да се не њохвали ниједно њело њред Бојом.*²² Истина је и то да су многи наши велики старци, као Преподобни Силуан, Старац Јосиф, Пајсије Светогорац, Јаков Цаликис, Клеопа из манастира Сихастрија у Румунији, Порфирије Капсокаливит, били људи без формалног образовања, али у њихово време доступност информацијама и образовање нису били на располагању онима без средстава за школовање. Има ли онда још увек оправдања за недовољну образованост кандидата за монаштво у наше време?

Још један проблем, који из године у годину поприма све веће размере, јесте зависност од друштвених мрежа, интернета, компјутера и телефона, коју су млади хришћани, односно данашњи кандидати за монаштво развили током дечијег или пубертетског узраста.

Зависност добија храну посредством једног већег непријатеља који се гњезди у човеку – склоности ка уживању или хедонизма. Механизми хедонизма, које

22 1. Кор. 1, 27–29.

потрошачко друштво великодушно нуди, више или мање злонамерно, изузетно су опасни, како за децу тако и за одрасле. Само духовни људи који познају себе и који су подвиг усвојили као начин живота, имају унутрашњу снагу да прекину његово дејство, док ће човек који није довољно духовно зрео, постати његова жртва и тешко ће моћи да увиди стање зависности у коме се налази.

Велика је вероватноћа да лаптопови, мобилни и „паметни” телефони успостављају директну везу са нашим мозгом, непрестано нам шаљући допаминске шокове. Недавна истраживања показала су да технологија ствара зависност на нивоу мозга сличну оној коју изазивају наркотици. Оно што штети нашем добром расположењу и стању уживања које осећамо, показује да смо подложни спољашњим стимулансима и да зависимо од њих. Аутентичност духовног живота у данашње време може се измерити тиме колико дуго човек може да издржи у самоћи, без спољашњих подстицаја, у усамљеној молитви, а да не осети притисак и као да губи суштину свог бића. Због тога, у источној традицији, пустињаци одражавају најизразитију аутентичност духовног живота.²³

Игумани манастира се у наше време суочавају са не малим изазовом налажења решења како да помогну кандидату за монаштво да се ослободи свеза зависности, да одржава здраву везу са родитељима и сродницима из света, док је истовремено укључен у решавање проблема у манастиру, када се за тим укаже потреба.

Последице зависности су катастрофалне; оне немилосрдно погађају читаво човеково биће: ум, заморен

23 Διακ. Sorin Mihalache, *Ești ceea ce trăiești (Είσαι ό,τι βιώνεις)*, ομιλία, München, 2017.

радом мозга, постаје замућен, а срце отврдњава, јер односи у виртуелном универзуму, на интернету, иако много лагоднији, не могу човека да хране, да га испуне и омогуће му узрастање. Услед превише седења, тело атрофира, а душа замире у недостатку живих односа, јер човек није само интелект. Одговори Светих отаца бацају кандидата за монаштво у потпуно очајање, пошто му не нуде никакву аналитичку материју – а науку духовног живота он не може да савлада једним „кликом”. Пред њим се открива сва сложеност процеса којим се задобија искуство: тек када напусти неосетљивост и практично заживи духовним животом, Свети Дух долази, носећи са собом разумевање и снагу. Он мора најпре обделавати подвижничку врлину, како би га касније Господ удостојио да прими божански живот. Прво мора задобити свог брата, да би потом видео Бога *као што јесте*²⁴. Ако је човек, од почетка свог живљења на земљи, земаљско научи опонашањем, живот духа не може се никако другачије научити, него кроз искуство – коренилом променом узора, за коју је потребан ум очишћен од суда и предрасуда. „Какве су ти мисли, такав ти је живот” (то јест, помисли одређују наш живот) – ово је правило које нам је предао старац Тадеј из манастира Витовнице.

У наставку ћемо размотрити још нека осетљива питања савременог монаштва.

Туђиновање – напуштање света

Манастири данас не отварају врата само кандидатима за монаштво, као што је то било у прошлости. Већина њих мора се суочити са загушујућим приливом поклоника и

24 1. Јн. 3, 2.

туриста, а због малобројности монаха у заједницама, често се у многим местима указује потреба да млади монаси и почетници – искушеници морају да ступају у контакт са онима чији су живот тек оставили иза себе. Недовољно дуг временски период, потребан за формирање младих монаха и искушеника, доводи до праве катастрофе: чупање оних који су тек посађени у Обећану земљу. Отац Рафаил Ноика упоређује унутрашњу припрему монаха уочи изласка у свет са припремом иза кулиса и вишечасовним или вишедневним озбиљним трудом једног глумца, који жели да има добар наступ на сцени.

Недостатак опитних учитеља и врлинских вођа на монашком путу

Јединствено сведочанство које је свету данас потребно више него икада, јесте присуство људи који живе животом Божијим, оних који су се заиста срели лицем у лице са Господом, у клети свога срца. И у Румунији, као и у другим деловима света, суровости историје (посебно комунизма) пресекле су природно преношење аутентичних монашких традиција из једног поколења у друго. Генерација која ја покушала да обнови ланац историје, генерација лишена живих примера и духовног очинства, била је уопштено говорећи, генерација жртве. Њена јединствена мисија била је, нажалост, да у већини случајева исцрпи све своје физичке и духовне снаге у обнављању старих, рушевних манастира и подизању нових, најчешће немајући неопходан мир, како би надокнадила недостатак духоносних стараца или бар, по својим моћима, прибегавала читању дела наших богонадахнутих отаца.

Недостатак активне подршке од стране црквене управе, а неретко и њено нераздевање монашког живота

Често се дешава да на изласку из једне историјске Црквене кризе, какву је представљао комунизам, монашка заједница нема потребног мира да би се образовала као чврста духовна породица. У „интересу” Цркве, млади изданци, још духовно незрели, превремено се чупају из својих монашких обитељи, које још увек пролазе кроз порођајне муке, и то ради оснивања нових заједница, или – када је реч о мушким манастирима – да би се рукоположили у јеромонахе и касније били послани на опслуживање парохија. О том недостатку расуђивања и духовној опасности говорио је и сам ава Антоније: „Древни оци су, отишавши у пустињу, најпре излечили сами себе, па поставши изврсни лекари, лечили су и друге. А ми, чим напустимо свет, хоћемо да исцељујемо друге, те се болест нама враћа и бива нам потоње горе од првог. Тада чујемо Господа како нам говори: *Лекару, излечи се сам.*”²⁵

Монаштво је изузетно леп пут, али изузетно тежак, и у потпуности превазилази људске силе. Ми који се називамо монасима, као представници монаштва у наше време, требало би да бар имамо свест о својој недостојности и бескрајну благодарност према Господу. Монаштво није за нас, осим ако не пребивамо у стању благодарног смирења пред Господом, Који нас је призвао у овај анђелски чин, Који нас је позвао да ходимо путем отаца наших. Монаштво није за нас, осим ако не пребивамо у

25 *Το Μέγα Γερωνικό*, τόμος 1^{ος}, Ιερών Γυν. Ησυχαστήριον Τό Γενέσιον τῆς Θεοτόκου, Πανόραμα Θεσσαλονίκης, 2011, 38.

стању свести о нашој недостојности да примимо тај дар: учествовање у једном тако дивном и испуњеном животу, који нам већином остаје непознат и стран, али који макар наслућујемо, предосећамо, чежњиво и скрушеног срца издалека назиремо, са болом што можда никада нећемо достићи живот оца које поштујемо.

Подвижници су одувек осећали трагичну противречност изразите немоћи пале људске природе и духовног живота на који је човек призван. Имамо пример аве Макарија Египатског, који је на молбу бротије да им упути неку поуку, рекао: „Ја нисам монах, али сам видео монахе”, и потом им испричао о свом сусрету са двојцом подвижника, који су и лети и зими наги живели у пустињи, са којима је водио следећи разговор: „Ја сам слаб и не могу као ви. А они ми одговорише: ’Ако не можеш као ми, седи у својој келији и оплакуј своје грехе.’”²⁶

„Ја нисам монах, али сам видео монахе” – ово нису стереотипне речи, које спадају у монашки протокол, већ оне које извиру из крвавог срца, које до крајњег очајања осећа удаљеност створења од свог Творца; из срца које препознаје своје границе у могућности да живи анђелским животом, изнад тела; које се распиње између болног силаска у ад и небеског усхођења; између људске узалудности и непостојаности, које су се спустиле испод природног и божанске, бесконачне вечности.

Избављење од ове унутрашње растрзаности човек налази у смирењу. Својим самоиспражњењем он поставља почетак и темељ духовног живота. Кључ за улазак у истински живот, који побеђује трулежност и смрт, налазимо у смиреном духу.

26 „О ави Макарију” у *Сћаречник* (Београд: Пирг, 1995), 187.

Добровољни силазак човековог духа у ад побеђује гордост, а његово срце смирено се устремљује ка широком отварању за љубав Божију.²⁷ Нама, који живимо у данашње време, архимандрит Симеон Крајопулос би поручио: Гледајте да бар извучете неко мало добро из тренутног стања!²⁸, јер смо приморани – не само својом неумитном савешћу, већ и нашим делима, потпуно страним јеванђелском духу – да се смиримо пред Богом и увидимо своју недостојност. Станите како доликује пред Богом и реците Му: „Господе, сви људи живе, сва Твоја створења, сви хришћани, а живимо и ми, такви какви смо.” Имајте осећај да се налазите на последњем месту пред Богом и смиравајте се колико год можете. Хоће ли изаћи неко велико добро из једног таквог стања или не? Да, изаћи ће велико добро.²⁹

То је зато што су за покајање потребни и човек труд и дејство благодати. А изнад свега, ту је енергија у пуноћи љубави Господње и Духа Светога, Који „исцељује немоћне” и „допуњава недостатке”, како се каже у Тајни рукоположења; Који у кризним временима има одговарајућа решења. Ништа друго не може оживети људску природу осим Духа Светога.³⁰ Али, да би свемоћ Господња остварила своје дело, потребна јој је, као што је то било одувек, једна посебна ствар – наше „амин”.

Пошто прилежно одговоримо на позив Господњи, манастир постаје место благодарења и покајања. То даје

27 Архци. Ζαχαρίας Ζάχαρου, *Ο Χριστός – η Οδός της ζωής μας*, Εκδ. Οίκος Ευαγγελισμός, Galați, 2003, 164.

28 Архци. Συμεών Κραγιόπουλος, *Διαπροσωπικές σχέσεις του χριστιανού*, Βυζαντινός Εκδ. Οίκος, Βουκουρέστι, 2001, 85.

29 *Исѣо*.

30 Архци. Αιμιλιανός Συμωνοπετρίτης, *Ζωή εν Πνεύματι*, εκд. Δέησις, Sibiu, 2011, σελ. 87.

монаху могућност да проживљава кенотички силазак Јединороднога у ад. Међутим, као што је Његов силазак био добровољан и без греха, тако и силазак монаха надоле треба да следи пример његовог божанског Спаситеља. Тада, као причасник Његовог силаска, монах постаје и причасник Његовог вазнесења, као домостројитељ благодатних дарова Његовог Духа.³¹

31 Архим. Ζαχαρίας Ζάχαρου, *Ο Χριστός – η Οδός της ζωής μας*, Εκδ. Οίκος Ευαγγελισμός, Galați, 2003, 170.